

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

B. V. D.

Aan de HoogEdelGestrenge Heer
 Drs. A. Jonkers
 Raadadviseur in Algemene Dienst
 Kabinet van de Vice-Minister-President
 Plein 1
 te
's-GR A V E N H A G E.

Bijlage(n): diverse

Uw brief van :

Nr 697.027

Afdeling
Bureau

Onderwerp :

's-Gravenhage, 28 augustus 1963.
Stadhoudersplantsoen 25VERTROUWELIJK

Zeer Geachte Heer Jonkers,

./.

Volgens afspraak moge ik U hierbij een notitie voor Zijne Excellentie de Vice-Minister-President doen toekomen, in duplo, voor een bespreking met Zijne Excellentie de Minister-President der Nederlandse Antillen.

Het tweede exemplaar zou zonder bezwaar aan Minister Jonckheer kunnen worden overhandigd.

Met vriendelijke groeten,

Hoogachtend

Mr. J.S. Sinninghe Damsté

VERTROUWELIJK

28 augustus 1963.

N O T I T I Einzake Veiligheidsdienst der Nederlandse Antillen

Aan: Zijne Excellentie de Vice-Minister President
Van: Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst.

1. Op verzoek van de Regering der Nederlandse Antillen heeft de B.V.D. advies gegeven voor de oprichting van een veiligheidsdienst.
Drs. Kuipers, een der eerste hoofdamttenaren van de B.V.D., is begin 1962 en vervolgens begin 1963 in Curaçao geweest ter kennisneming van de typische behoeften in verband met de verhoudingen. Zijn advies werd uitgebracht in de vorm van een ontwerp voor een landsbesluit ter instelling van een veiligheidsdienst, en een ontwerp voor een ambtsinstructie voor het toekomstige hoofd. Zoveel mogelijk werd voor het landsbesluit de terminologie van het instellingsbesluit van de B.V.D. gevolgd. De Minister van Justitie der Nederlandse Antillen aanvaardde de adviezen. Voorts werd na onderzoek een tweetal ambtenaren der Nederlandse Antillen aangewezen om t.z.t. als hoofd respectievelijk plaatsvervangend hoofd van die dienst op te treden. Zij ontvingen o.m. reeds een opleiding van een half jaar bij de B.V.D.
2. In maart 1963 bezocht ook ik op uitnodiging van de Nederlandse Antillen, Curaçao, ter onderstreping van de adviezen en van de samenwerking. De Minister van Justitie en de Minister-President der Antillen deelden toen mede, dat in het ontworpen landsbesluit een formele wijziging zou dienen te worden aangebracht in verband met sinds het advies van Drs. Kuipers ontstane veranderingen in de taakverdeling der Ministers. Ook de tekst van die wijzigingen zou aan de B.V.D. worden gezonden voor advies. Dit is evenwel niet geschied. Het landsbesluit is onlangs afgekondigd en ook de ambtsinstructie heeft wijziging ondergaan. Deze wijzigingen leveren evenzovele bezwaren op.
3. Een veiligheidsdienst onderscheidt zich van geheime politie, door de beperkingen die zijn opgelegd aan taak en bevoegdheden. De democratische rechten en vrijheden dienen onpartijdig beschermd te worden, willen ze tot gelding komen. Des te duidelijker deze beperkingen in taak en

VERTROUWELIJK

bevoegdheden van de veiligheidsdienst zijn, des te beter kan de publieke medewerking worden verkregen, welke nu eenmaal onmisbaar voor een goede taakvervulling is.

4. De gevoerde besprekingen op de Nederlandse Antillen demonstreerden duidelijk, dat de Antilliaanse Regering zich baseerde op het bovenomschreven standpunt. Het is daarom te betreuren, dat in de tekst van het landsbesluit in artikel 3, sub 2 en artikel 5, sub 1 zinsneden zijn ingevoegd, die de beperkingen van het landsbesluit ten dele krachteloos maken.

Ingevoegd werd artikel 3 lid 2:

"Het hoofd van de dienst is gebonden de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, alle door hem gewenste inlichtingen te verschaffen".

Daarnaast staat het dezerzijds gesuggereerde artikel 3, lid 2, 2e alinea:

"Hij stelt de Minister-President, Minister van Algemene Zaken - ook uit eigen beweging - bij voortduring op de hoogte van alle inlichtingen, die van belang kunnen zijn voor de nationale veiligheid".

Ingevoegd werd artikel 5 lid 1:

"De veiligheidsdienst stelt, binnen het kader van de hem ingevolge dit landsbesluit toebehorende taak, elk onderzoek in, waartoe hem door de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, of de Minister van Justitie opdracht wordt gegeven".

Immers, de onderzoeken van artikel 5 1e lid zijn weliswaar beperkt door de taakstelling - zij het met afwijking van de elders gebezigde terminologie - doch deze is door het 2e lid van het 3e artikel volledig afhankelijk van hetgeen de Minister-President wenst. Naast het bepaalde in de 2e alinea van artikel 3, lid 2, dat reeds de Minister-President een duidelijke bevoegdheid geeft, lijkt de onbeperkte bevoegdheid bedoeld in de 1e alinea van evenbedoeld artikellid niet alleen onbegrijpelijk maar bovendien overbodig.

Het is jammer, dat over deze passages het afgesproken overleg niet heeft plaatsgevonden, waardoor het ongewenste karakter van deze artikelen kennelijk aan de aandacht is ontsnapt. De thans ontbrekende beperking strookt zeker niet met de essentialia van een veiligheidsdienst.

5. In de ambtsinstructie voor het hoofd van de veiligheidsdienst luidt artikel 6 als volgt:

1. "Het hoofd is gemachtigd tot het onderhouden van verbindingen met de inlichtingen- en veiligheidsdiensten binnen het Koninkrijk. Hij stelt de Minister-President, Minister van Algemene Zaken en de Minister van Justitie wekelijks op de hoogte van alle uitgewisselde berichten."

2. Voor het onderhouden van verbindingen met bevriende diensten daarbuiten behoeft hij de machtiging van de in lid 1 genoemde ministers. Dergelijke machtigingen worden voor elke dienst afzonderlijk verleend, zulks voor ten hoogste één jaar".

In het eerste lid is de tweede zinsnede een latere toevoeging aan het concept. Afgezien van de merkwaardigheid, dat het 2e lid een dergelijke regeling niet voorschrijft, dient hierover het navolgende te worden naar voren gebracht:

De bescherming van bronnen is voor elke veiligheidsdienst een zaak van het allerhoogste belang. Dit brengt met zich mee, dat de kring van degenen aan wie de bron wordt bekend gemaakt, steeds zo klein mogelijk wordt gehouden; hetgeen in het inlichtingenjargon "the need to know principle" wordt genoemd.

Deze "need to know" wordt ten aanzien van bronnen in het algemeen geacht niet te bestaan ten aanzien van het bestuur en de bestuursorganen. Wanneer dit niet aanvaard zou worden, zou het geheime werk nagenoeg onmogelijk worden. Hoewel over deze zaken weinig officieel is bekend gemaakt, kan op grond van internationale ervaring worden gezegd, dat deze regeling in alle landen, waarmee de B.V.D. nauwe relaties op inlichtingengebied onderhoudt, wordt gevolgd. Men kan het ook omdraaien: de B.V.D. treedt niet in relatie met een veiligheidsdienst, welke het genoemde principe niet duidelijk primair stelt.

In het verkeer met de bevriende diensten bestaat de afspraak, dat men elkaars bronnen tenminste beschermt overeenkomstig de normen die gelden in het originierende land.

Uit het bovenstaande zal het duidelijk zijn, dat de bepaling in de tweede volzin van het 1e lid van artikel 6 van de ambtsinstructie, een belemmering zal vormen voor de B.V.D. om met de Antilliaanse veiligheidsdienst een diepergaande samenwerking aan te gaan. En het was juist zulk een intensieve samenwerking welke beoogd werd, want er bestond reeds een relatie voor minder kwetsbare informatie.

Indien het 2e lid van dit artikel op overeenkomstige wijze zou worden toegepast, zou ongetwijfeld blijken dat de veiligheidsdienst van de Antillen in het internationale verkeer tussen de diensten een grote handicap zou hebben en daardoor feitelijk geïsoleerd zou komen te staan.

Dech ook indien de meldingsplicht slechts tot de diensten binnen het Koninkrijk zou worden beperkt, zou van zulk een isolement al evenzeer sprake zijn, aangezien geen buitenlandse dienst bereid zou zijn in relatie te treden met de Antilliaanse dienst, indien niet daarbij de B.V.D. als sponsor zou optreden. Distanciëring van de B.V.D. zou het "rode licht" betekenen.

6. Het landsbesluit wijkt nog op een ander punt af van het gegeven advies, door namelijk niet op te nemen de bevoegdheid van het hoofd van de dienst om bij het Openbaar Ministerie te interveniëren en de verplichting van het

VERTROUWELIJK

Openbaar Ministerie om met het hoofd in overleg te treden. Voorgesteld was een bepaling als in artikel 33 van het KB van instelling van de B.V.D..

Misschien is gedacht, dat i.c. de verantwoordelijke Minister zowel het vervolgingsbeleid onder zich heeft als de veiligheidsdienst, dus anders dan in Nederland. Een beslissing over al of niet vervolging is dus in één hand. Maar vóór het tot een dergelijke beslissing behoeft te komen - dat is dus, indien hoofd veiligheidsdienst en Procureur-Generaal van mening verschillen - kan er reeds onherstelbare schade zijn aangericht, als namelijk de Procureur-Generaal zonder overleg met het hoofd van de veiligheidsdienst tot opsporing c.q. vervolging overgaat en daarmee een operatie van de veiligheidsdienst doorkruist of bij voorbaat afsnijdt.

Te eerder bestaat aan de bevoegdheid tot interveniëren en de plicht tot overleg behoefte in de Antillen, nu - anders dan in Nederland - het hoofd van de veiligheidsdienst daar een meldingsplicht heeft aan de Procureur-Generaal en zelfs van wijde omvang (artikel 3, lid 4 sub b.). Het hoofd van de veiligheidsdienst is verplicht de Procureur-Generaal volledig in te lichten over de daar bedoelde gevallen en geeft dus bij voorbaat vele zaken uit handen. De plicht tot overleg dient hier zeker aan de Procureur-Generaal te worden opgelegd.

7. De positie van de B.V.D. in deze worde in het juiste licht gezien. Die is tweeledig, immers zowel adviserend als samenwerkend.

Het uitgebrachte advies was een technisch advies: hoe dient een veiligheidsdienst - naar de normen hierboven sub 3 gesteld - in de gegeven situatie te worden gecenstrueerd? Hier blijve buiten beschouwing, of en in hoeverre het Koninkrijksverband in een zaak als deze de Antilliaanse Regering volledige vrijheid geeft. Wat de B.V.D. aangaat werd aangenomen, dat de Antilliaanse Regering zelve zou kunnen beslissen. (Artikel 43 van het Statuut voor het Koninkrijk geeft naar voorkomt te vage criteria.) Wél was de verwachting, dat eventuele nader opkomende, afwijkende gedachten eveneens eerst aan het oordeel van de B.V.D. zouden worden getoetst; dit werd i.c. ook afgesproken. Dit is voor de B.V.D. geen prestigekwestie, de Antilliaanse Regering moet het tenslotte zelf weten.

In haar consequenties is echter een beslissing van die Regering niet zonder belang. Het feit is daar, dat de in het concept buiten advies van de B.V.D. aangebrachte wijzigingen de opzet van de veiligheidsdienst denatureren. Hier kan de B.V.D. als partner niet onverschillig staan, het betreft hier een primair beginsel van de eigen dienst, dat essentieel is voor elke veiligheidsdienst en dus voor elke verbinding van de B.V.D.

Blijft de zaak zo als thans vastgesteld, dan ontstaat de anomalie, dat de B.V.D. wél nauw samenwerkt met buitenlandse diensten, maar niet met de dienst van een deel van het Koninkrijk.

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

8. Het is misschien voor de Antilliaanse Regering op zich zelf bezwaarlijk, het recentelijk gepubliceerde landsbesluit aanstonds weer te wijzigen. Dit behoeft echter in de praktijk wellicht niet zo bezwaarlijk te zijn, aangezien het landsbesluit nog in werking moet treden, namelijk tegelijk met de nieuwe Politieregeling. Aangezien in de tekst nog een vrij uitvoerig artikel - betreffende de verhouding tot het Openbaar Ministerie - dient te worden opgenomen, zal een supprimering van enkele korte zinsneden weinig opzien baren, te minder als besloten zou worden tot een opnieuw in zijn geheel afkondigen. De ambtsinstructie kan zonder opzien worden gewijzigd.

Bijlagen: 1. Nederlands K.B. 8-8-1949 no. 51
2. N.A. landsbesluit 1963 no. 89
3. N.A. Ministeriële beschikking 9-7-1963 A.S. no.6665a

VERTROUWELIJK